

Gesignaleerd

Overzicht van bijzondere meldingen, clusters en epidemieën van infectieziekten in binnen- en buitenland tot en met 29 december 2011

Binnenland

Schmallenbergvirus aangetroffen bij runderen en schapen in Nederland

In de Duitse plaats Schmallenberg is in november een nieuw virus ontdekt – het Schmallenbergvirus – bij runderen die last hadden van diarree, koorts en verminderde melkgift. Een oorzakelijk verband lijkt aannemelijk. Ook in Nederland hadden runderen in de nazomer last van diarree, koorts en verminderde melkgift. De runderen zijn inmiddels hersteld. Het Centraal Veterinair Instituut (CVI) heeft het virus retrospectief aangetoond in serum-monsters afkomstig van runderen van verscheidene bedrijven. Sinds 1 december 2011 krijgt de Gezondheidsdienst voor Dieren (GD) ook meldingen van misvormd geboren lammeren. Op 15 december is in de hersenen van 2 van deze lammeren het Schmallenbergvirus aangetroffen. De hypothese is dat intra-uteriene infectie tijdens de zwangerschap tot aangeboren afwijkingen bij de lammeren en mogelijk ook bij kalveren leidt.

Zowel de meldingen van diarreeproblemen als de meldingen van misvormd geboren schapenlammeren komen uit heel Nederland. Het Schmallenbergvirus vertoont gelijkenis met de groep Orthobunyavirussen en meer specifiek met het Shamondavirus en het Akabanevirus. Van deze virussen is bekend dat zij worden overgedragen door knutten. Knutten zijn in de winter niet actief, maar virussen (zoals het blauwtongvirus) kunnen in deze knutten de winter overleven en in het voorjaar nieuwe infecties veroorzaken. Het is vooralsnog onduidelijk waar het virus vandaan komt. Voor de veehouderij is dit virus een reële dreiging. Het is niet met 100% zekerheid uit te sluiten dat het ook ziekte bij de mens kan veroorzaken. Op

basis van de beschikbare gegevens wordt deze kans op dit moment als buiten-gewoon klein geschat. Werknemers worden geadviseerd om de gebruikelijke hygiënemaatregelen rondom het aflammen en het afvoeren van kadavers te nemen. Daarnaast wordt zwangere werknemers afgeraden om bij het aflammen in contact te komen met (mogelijk) besmette dieren. Werknemers die binnen 14 dagen na een risicocontact klachten ontwikkelen gepaard gaande met koorts (>38°C), worden geadviseerd om contact met de GGD op te nemen. Op de webpagina www.onehealth.nl is meer informatie te vinden waaronder een risico-inventarisatie voor mensen. Er is een meldings voor veehouders als er misvormde schapen/geitenlammeren of kalveren worden geboren. (Bron: GD, RIVM, CVI)

Verheffing van *Salmonella* Newportinfecties

In de periode oktober-november 2011 was er een toename van het aantal *Salmonella* Newportinfecties onder patiënten die woonachtig waren in verschillende delen van het land. In oktober en november zijn er in totaal 23 patiënten gemeld. Ter vergelijking, in 2010 waren er in totaal 22 *S. Newportinfecties* het hele jaar. Van 20 van hen is een pulsed field gelelectroforese (PFGE) beschikbaar, 18 bleken een identiek patroon te hebben. Ook de Duitse gezondheidsautoriteiten meldde via het Early Warning and Response System (EWRS) een verheffing sinds half oktober. Een gemeenschappelijke bron is in Duitsland nog niet gevonden. De PFGE-patronen van de meeste Duitse en Nederlandse *S. Newportisolaten* in deze periode waren identiek. Sinds eind november zijn er geen nieuwe gevallen bekend, dus de uitbraak lijkt ten einde. De bron is nog niet bekend. GGD'en hebben

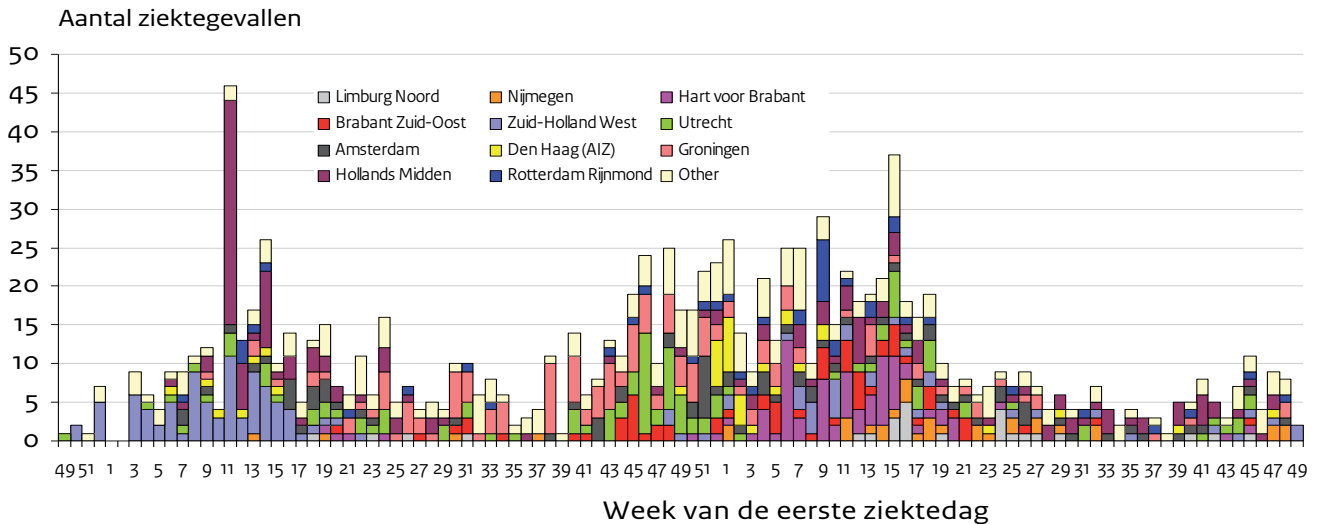
bij patiënten vragenlijsten afgenomen en op het moment van schrijven loopt onderzoek naar mogelijke bronnen nog. (Bron: OSIRIS)

Stand van zaken tuberculosemeldingen

Het aantal gemelde tuberculosepatiënten aan het eind van het derde kwartaal 2011 bedraagt 778 tegenover 800 in dezelfde periode in 2010. Het aantal patiënten met een multiresistente (MDR) tuberculose is tot 8 december 2011 13 patiënten, in 2010 waren dat over het gehele jaar 11. Bij geen van deze gevallen was sprake van nog uitgebreidere resistentie (extensief resistente (XDR) tuberculose). De patiënten wonen verspreid over het land. Van deze 13 patiënten zijn er 2 epidemiologisch en moleculair geclusterd en is transmissie aangetoond. (Bron: KNCV Tuberculosefonds)

Patiënt met tularemie opgelopen in Nederland

Bij een 71-jarige bloemist uit het zuidwesten van het land is tularemie vastgesteld. De man ontwikkelde begin oktober een abces op het voorhoofd, vergezeld met koorts en een lymfadenopathie. Om te beginnen heeft de huisarts het abces geïncideerd en antibioticatherapie ingezet. Na aanvankelijke verbetering verergerden de klachten en er ontstond een abces in de lymfeklier in de hals. Dit abces werd geïncideerd door een chirurg. De kweek toonde een op *Haemophilus* lijkende bacterie die door het laboratorium niet geïdentificeerd kon worden. De stam werd naar het RIVM gestuurd voor nadere identificatie en met onder andere 16S rRNA-gen-sequentieanalyse en specifieke PCRs (Polymerase Chain Reaction) werd

Francisella tularensis subspecies *holarctica* (synoniem *palaeartica*) aangetoond. Het subspecies *holarctica* is minder virulent dan het subspecies *tularensis*. De patiënt wordt inmiddels op basis van de kweekuitslag met intraveneus antibioticum behandeld. Tularemie is een bacteriële zoönose. Transmissie kan rechtstreeks plaatsvinden door besmettingsbronnen van dierlijke oorsprong, door inademing van stof gecontamineerd met uitwerpselen, via vliegen en teken of via ingestie van oppervlaktewater. De betrokken GGD heeft anamnestic vooralsnog geen duidelijke bron bij de patiënt kunnen achterhalen. De patiënt staat door zijn werk in contact met snijbloemen uit de hele wereld, maar kan zich tijdens het werk geen insectenbeet herinneren. Ook op de bloemenveiling zijn geen andere medewerkers met klachten bekend. De patiënt heeft een hond, maar is niet gebeten of gekrabbd. Ook heeft hij geen contact met (wilde) dieren. Hij is gedurende de incubatietijd niet in het buitenland geweest. Hij heeft wel kort voor het ontstaan van klachten op een bootje gevaren in een natuurgebied elders in het land waar hij meerdere malen is gestoken door insecten. Tularemie is endemisch in verschillende Europese landen. Sinds 1953 is er geen autochtone tularemiecasus in Nederland meer gemeld en de bacterie is tot nu toe niet bij Nederlands wild of andere potentiële vectoren gevonden. (Bron: RIVM)

Bofuitbraak onder studenten

Vanaf 1 december 2009 tot en met 7 december 2011 werden 1.111 bofgevallen gemeld in Osiris. Sinds een aantal weken neemt de incidentie weer wat toe, opnieuw voornamelijk onder studenten (Zie grafiek). De gevallen worden gemeld door verschillende GGD'en verspreid over het land. Onderzoek naar oorzaken en gevolgen van de bofepidemie is van start gegaan. (Bron: komt nog)

Geen toename nieuwe hiv-diagnoses onder Nederlandse MSM

De jaarlijkse toename van nieuwe hivdiagnoses bij mannen die seks hebben met mannen (MSM) zet in 2009 en 2010 niet door. De Stichting HIV Monitoring (SHM) schat dat in 2009 en 2010 het aantal nieuwe gevallen onder MSM zal uitkomen op ongeveer 750 per jaar. Het jaarlijkse aantal geregistreerde nieuwe diagnoses bij heteroseksuelen blijft rond de 300. Schorer Monitor 2012, het jaarlijkse onderzoek over gezondheid, welzijn en seksualiteit onder MSM, rapporteert dat er sprake is van stabilisatie van het aantal MSM dat risicogedrag vertoont: 36% van de MSM in 2011 had in de afgelopen 6 maanden onbeschermd anale seks. Dit is ongeveer evenveel als in 2010, terwijl in voorgaande jaren het percentage juist toenam. Ook lijkt er onder MSM sprake te zijn van toename van het aantal afgenomen testen. Volgens Schorer is in 2011 het percentage MSM dat ooit getest is op hiv toegenomen tot 78%. Circa 10% van de patiënten heeft hiv dat

resistent is tegen minstens 1 antihivmedicijn. (Bron: Stichting HIV Monitoring Report 2011)

Buitenland

Twee gevallen van botulisme in Schotland

Groot-Brittannië meldt 2 botulisme-patiënten uit 1 gezin. Beiden personen hadden een kerriesaus gegeten, waarna zij ziek werden. In de saus werd botulismetoxine gevonden. Het product is uit de handel genomen. Volgens de Britten is het product niet verhandeld buiten de Britse eilanden. (Bron: EWRS)

Gevalen van antrax in Roemenië

In een dorp in het zuidoosten van Roemenië waren 2 mensen besmet met antrax, waarna een van hen is overleden. De bron van de besmetting was een met antrax besmette koe. Het is niet duidelijk hoe deze patiënten de besmetting precies opliepen. Mogelijk hebben ze gegeten van het vlees, een andere mogelijkheid is dat ze betrokken waren bij de slacht van het dier. Volgens de autoriteiten was de koe gevaccineerd tegen antrax. In Roemenië worden sporadisch besmettingen met antrax gemeld. (Bron: Eurosurveillance)

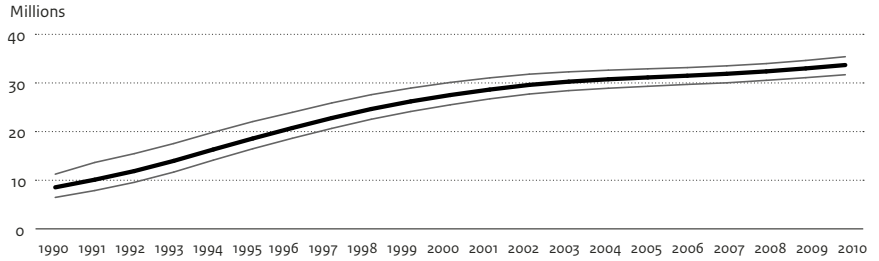
Poliovirustype 1 in Pakistan en Afghanistan

Dit jaar zijn er weer meer patiënten met poliovirustype 1 (WPV1) in Pakistan dan voorgaande jaren. In 2010 ging het totaal om 126 patiënten. Dit jaar zijn er al 167 patiënten met WPV1 gemeld, waarvan de laatste patiënt dateert van 6 december jl. Data uit de omgevings-surveillance onderstrepen de ernst van de situatie: 60% van de omgevingsmonsters bevat WPV1, ook in regio's waar geen gevallen gemeld zijn. Het virus uit Pakistan heeft geleid tot een epidemie in een naburige Chinese provincie die, dankzij een agressieve campagne, tot staan is gebracht. De poliovrije status van India (geen gevallen sinds 13 januari 2011) is in gevaar vanwege de epidemie in Pakistan. Hoewel de Pakistaanse regering tijdens een meeting in november heeft aangekondigd maatregelen te nemen is er enige zorg om de vaccinatiebereidheid. Er zijn geruchten dat mensen zich niet willen laten vaccineren omdat vaccinatie gezien wordt als een complot van het Westen. Eerder dit jaar had Pakistan 2 gevallen van poliovirustype 3 (zie signaal 1971). Ook in het buurland Afghanistan is nog transmissie van WPV1. De laatste patiënt werd ziek op 15 november jl. Dit brengt het totaal in Afghanistan voor dit jaar op 59 patiënten. Vorig jaar was dit 22. (Bron: Promed)

Aidsepidemie stabiliseert

De aidsepidemie stabiliseert. Eind 2010 waren er wereldwijd ongeveer 34 miljoen mensen met hiv geïnfecteerd. Dat is 17% meer dan in 2001, en maar een kleine toename ten opzichte van voorgaande jaren (33,3 miljoen in 2009). Die toename is toe te schrijven aan geïnfecteerde mensen die toegang hebben tot antiretrovirale therapie, waardoor zij langer in leven blijven. In 2009 stierven er 1,9 miljoen mensen aan aids en in 2010 waren dat er 1,8 miljoen. Als probleemgebieden worden Oost-Europa en Centraal-Azië genoemd, waar het aantal hiv- en aidsgevallen fors toenam, vooral onder injecterende druggebruikers en hun partners. (Bron: UNAIDS-rapport)

Aantal mensen wereldwijd die leven met hiv, 1990-2010

Incidentie Japanse encefalitis waarschijnlijk hoger dan eerder geschat

Japanse encephalitis (JE) is een van de belangrijkste virale encefaliden in Azië, vooral in rurale en suburbane gebieden waar waadvogels in rijstvelden en varkens op boerenbedrijven dichtbij elkaar leven. De globale incidentie van JE is moeilijk vast te stellen vanwege verschillende surveillancesystemen, meldingsplicht en beschikbaarheid van diagnostiek. Een studie gepubliceerd in het WHO Bulletin suggereert op basis van een review van publicaties dat de werkelijke incidentie van JE 10 keer hoger is dan benoemd in recente WHO-rapporten. Ze schatten het jaarlijkse aantal humane gevallen in 24 JE-endemische landen op 67.900 (incidentie 1.8:100.000). Ongeveer 50% van de gevallen doen zich voor in China vooral onder kinderen tot 15 jaar (75%). (Bron: WHO Bulletin)

Uitbraak van NDM-1 producerende *enterobacteriaceae* in Italië

Het New Delhi metallo-beta-lactamase 1 (NDM-1)-gen is tussen juli en augustus 2011 gedetecteerd bij 6 patiënten in Italië. Het gen zat in zowel stammen van *Klebsiella pneumoniae* als in een stam van *Escherichia coli* en de patiënten waren opgenomen in 4 verschillende zieken- of verpleeghuizen. Waarschijnlijk is een patiënt die eerder opgenomen is geweest in New Delhi, India de bron van deze uitbraak. Er is een uitgebreide retrospectieve analyse gedaan en een aantal patiënten konden rechtstreeks gelinkt worden aan de index. (Bron: Eurosurveillance)

Uitbraak hepatitis A door slecht werkend rioolsysteem in Tsjechië

In een straat in Ostrava, een grote stad in Tsjechië is een hepatitis A-uitbraak geweest onder een Romagemeenschap. De uitbraak was op zijn hoogtepunt tussen juli en oktober en in totaal werden 35 mensen, waaronder vooral kinderen, ziek. Al gauw was bekend dat de oorzaak in het riool gezocht moest worden, maar de reparatie laat zo lang op zich wachten dat besloten is de bewoners te verhuizen. Op 2 scholen in de buurt zijn 300 kinderen en medewerkers gevaccineerd. (Bron: Promed)

Variant hiv gevonden bij Fransman

Een zeldzame hivvariant behorend bij de N-groep is gevonden bij een 57-jarige man uit Frankrijk. De man was begin dit jaar met verschillende klachten opgenomen in een ziekenhuis in Parijs. Het ziekteverloop verliep snel progressief en zijn CD4+lymfocyten namen snel af. De variant is uiterst zeldzaam en werd in 1998 voor het eerst in Kameroen gevonden. In Kameroen, het enige land waar tot nu toe deze hivgroep voorkwam, zijn circa 12.000 bevestigde gevallen van hiv waarvan slechts 12 positief testten voor deze N-groep. De man heeft bevestigd dat hij MSM-contacten heeft gehad met iemand in Togo, een ander land in West-Afrika. Het is daarom mogelijk dat deze stam nu ook buiten Kameroen circuleert. (Bron: Promed)

Auteur

E. Fanoy, Centrum Infectieziektebestrijding, RIVM, Bilthoven
Correspondentie:
E. Fanoy | Ewout.Fanoy@rivm.nl